

Enhed
Valgheden

Grund- og nærhedsnotat

Sagsnr.
2021 - 7234

Forslag til Rådets direktiv om fastsættelse af de nærmere regler for valgret og valgbarhed ved kommunale valg for unionsborgere, der har bopæl i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere (omarbejdning), KOM (2021) 733

Doknr.
484333

Notatet fremsendes også til Folketingets Indenrigs- og Boligudvalg.

Dato
11-02-2022

Nyt notat

1. Resumé

Kommissionen har den 25. november 2021 fremlagt et forslag om omarbejdning af Rådets direktiv 94/80/EF om fastsættelse af de nærmere regler for valgret og valgbarhed ved kommunale valg for unionsborgere, der har bopæl i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere (såkaldte "mobile EU-borgere"). Forslaget er en del af Kommissionens "Demokratipakke" som led i foranstaltninger til beskyttelse af valgintegriteten og den åbne demokratiske debat.

Hovedformålet med forslaget er ifølge Kommissionen at lette formidling af oplysninger til mobile EU-borgerne og at ajourføre forældede bestemmelser i bilaget til direktivet.

Med forslaget tages der hånd om de konstaterede udfordringer, som mobile EU-borgere møder ved udøvelsen af deres valgrettigheder. Det ajourfører, præciserer og styrker reglerne for at sikre, at de understøtter mobile EU-borgeres brede og inklusive deltagelse i kommunale valg i bopælslandet.

Baggrunden for forslaget er, at valgdeltagelsen for mobile EU-borgere ofte er lavere end for borgere, der er statsborgere i værtslandet. Forslaget indebærer bl.a., at mobile EU-borgere skal oplyses om deres valgrettigheder, at der skal indføres standardformularer for mobile EU-borgeres registrering som vælger eller kandidat, og at medlemsstaterne efter hvert kommunalvalg skal sende en rapport til Kommissionen med bl.a. oplysning om EU-vælgeres og EU-kandidaters deltagelse i valget.

Forslaget er nært forbundet med Kommissionens forslag om omarbejdning af Rådets direktiv 93/109/EF om fastsættelse af de nærmere regler for valgret og valgbarhed ved valg til Europa-Parlamentet for unionsborgere, der har bopæl i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere, der også er en del af "Demokratipakken".

Regeringen støtter generelt forslagets formål om at lette formidling af oplysninger til mobile EU-borgerne.

Regeringen kan være bekymret i forhold til omfanget af den information, der efter forslaget skal gives til mobile EU-borgere om deres valgrettigheder, og er umiddelbart forbeholden over for de standardformularer, der følger af bilag II og III til forslaget.

Regeringen finder, at forslaget ikke i tilstrækkelig grad tager højde for de smidige danske regler om automatisk optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af herboende EU-borgere.

Regeringen finder, at det bør tilstræbes, at nationale myndigheder ikke tillægges nye uforholdsmæssige administrative eller økonomiske byrder.

Det kan ikke udelukkes, at forslaget medfører lovgivningsmæssige og økonomiske konsekvenser.

2. Baggrund

Der er ifølge Kommissionen 13,5 mio. EU-borgere, der bor i en andet medlemsstat end deres hjemland (mobile EU-borgere). Disse borgere har også ret til at stemme og stille op ved kommunale valg i deres bopælsland. Deres valgdeltagelse er dog oftere lavere end for borgere, som er statsborgere i værtsmedlemsstaten.

Mobile EU-borgere har trods de eksisterende foranstaltninger ifølge Kommissionen stadig vanskeligt ved at udøve deres valgrettigheder ved kommunale valg. Problemerne består bl.a. i vanskeligheder ved at indhente korrekte oplysninger om, hvordan de udøver deres valgrettigheder, og byrdefulde registreringsprocedurer i forbindelse med optagelse som vælger eller anmeldelse som kandidat.

Bilaget i direktivet (bilag I til forslaget), der angiver de enkelte medlemsstaters forvaltningsenheder, der er omfattet af direktivets anvendelsesområde (i Danmark er det kommuner og regioner), bør desuden revideres som følge af ændringer, herunder Det Forende Kongeriges udtræden af EU.

Kommissionen har ved KOM (2021) 733 af 25. november 2021 fremsat forslag om omarbejdning af Rådets direktiv 94/80/EF om fastsættelse af de nærmere regler for valgret og valgbarhed ved kommunale valg for unionsborgere, der har bopæl i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere (herefter direktiv 94/80/EF om mobile EU-borgeres valgret og valgbarhed ved kommunale valg). Forslaget er oversendt til Rådet den 17. januar 2022 i dansk sprogversion.

Forslaget er fremsat med hjemmel i artikel 22 i TEUF, hvorefter unionsborgere har valgret og er valgbare ved kommunale valg med forbehold for de nærmere bestemmelser, som Rådet træffer afgørelse om med enstemmighed efter en særlig lovgivningsprocedure og efter høring af Europa-Parlamentet.

Kommissionen har i sin rapport om unionsborgerskab, KOM (2020) 730, tilkendegivet sin hensigt om at ajourføre direktiv 94/80/EF om mobile EU-borgeres valgret og valgbarhed ved kommunale valg. I Kommissionens arbejdsprogram for 2021 nævnes også et lovgivningsinitiativ til forbedring af mobile EU-borgeres valgrettigheder.

Forslaget indgår i Kommissionens "Demokratipakke" som led i foranstaltninger til beskyttelse af valgintegriteten og den åbne demokratiske debat, hvori Kommissionens forslag om omarbejdning af Rådets direktiv 93/109/EF om fastsættelse af de nærmere regler for valgret og valgbarhed ved valg til Europa-Parlamentet for unionsborgere, der har bopæl i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere, bl.a. også indgår.

3. Formål og indhold

Hovedformålet med forslaget er ifølge Kommissionen at lette formidling af oplysninger til mobile EU-borgerne og at ajourføre forældede bestemmelser i bilaget til Rådets direktiv.

Med forslaget tages der hånd om de konstaterede udfordringer, som mobile EU-borgere møder ved udøvelsen af deres valgrettigheder. Det ajourfører, præciserer og styrker reglerne for at sikre, at de understøtter mobile EU-borgeres brede og inklusive deltagelse i kommunale valg i bopælslandet.

På den baggrund foreslår Kommissionen bl.a. følgende ændringer af direktiv 94/80/EF om mobile EU-borgeres valgret og valgbarhed vedkommunale valg:

Oplysning til mobile EU-borgere om valgrettigheder

- Medlemsstaterne skal udpege myndigheder, som proaktivt skal oplyse mobile EU-borgere om betingelserne og de nærmere regler for registrering som vælgere eller som kandidat ved kommunale valg, før og efter deres registrering.
- Myndighederne forpligtes til at meddele mobile EU-borgere, der er registreret som vælgere eller kandidater, nærmere specifikke oplysninger om status for deres registrering, datoen for valget, hvor og hvordan de kan stemme, de relevante regler om vælger- og kandidatrettigheder og -forpligtelser, herunder forbud og uforneligheder samt sanktioner for overtrædelse af valgereglerne samt muligheder for indhentning af flere oplysninger om afholdelsen af valget, herunder kandidatlisten. Oplysningerne skal meddeles på værtslandets sprog og mindst et andet officielt EU-sprog.

Standardformularer vedr. registrering som vælgere eller kandidat

- Der indføres standardiserede modeller for de formelle erklæringer, som mobile EU-borgere skal forelægge ved registreringen som vælgere eller kandidater (bilag II og III til forslaget).

Begrænsning af retsvirkningen af registrering på valglisten

- Mulighederne for registrering af mobile EU-borgere på valglisten begrænses for at hindre, at de slettes fra hjemlandets valgliste til andre valg alene på det grundlag.

Overvågning og rapportering

- Der indføres bestemmelser om medlemsstaternes regelmæssige overvågning og rapportering. Rapporterne skal indeholde relevante statistiske data om mobile EU-borgeres deltagelse som enten vælgere eller kandidater ved kommunale valg.
- Der indføres bestemmelser om, at der senest to år efter Europa-Parlamentsvalget i 2029 skal foretages en evaluering af anvendelsen af direktivet.

Medlemsstaterne skal senest den 31. maj 2023 have gennemført de ændrede bestemmelser i direktivet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal høres i henhold til artikel 22 i TEUF. Der foreligger endnu ikke en udtalelse.

5. Nærhedsprincippet

Mobile EU-borgeres valgrettigheder ved kommunale valg er fastlagt i artikel 20, stk. 2, litra b, og artikel 22, stk. 1, i TEUF samt i artikel 40 i EU's charter om grundlæggende rettigheder. Rammerne for mobile EU-borgeres udøvelse af deres valgrettigheder udgøres af et samspil mellem EU-regler og nationale regler.

Det er udtrykkeligt fastsat i artikel 22, stk. 1, i TEUF, at Rådet træffer afgørelse om de nærmere bestemmelser for at sikre en effektiv udøvelse af mobile EU-borgeres valgret og valgbarhed ved kommunale valg i bopælslandet. De nærmere bestemmelser herom er oprindeligt fastsat i direktiv 94/80/EF om mobile EU-borgeres valgret og valgbarhed vedkommunale valg.

Kommissionen vurderer, at omarbejdning af direktiv 94/80/EF om mobile EU-borgeres valgret og valgbarhed ved kommunale valg og revision og ajourføring af de fælles standarder og procedurer kræver handling på EU-plan.

Regeringen vurderer, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Reglerne for EU-borgeres valgret og valgbarhed ved kommunale og regionale valg i Danmark følger af lov om kommunale og regionale valg (kommunal- og regionalvalgloven, lovbekendtgørelse nr. 13 af 9. januar 2020).

Det følger af kommunal- og regionalvalgloven, at EU-borgere har valgret til kommunale og regionale i Danmark, hvis de er fyldt 18 år og har fast bopæl i kommunen henholdsvis regionen eller er registreret i Udenrigsministeriets protokol. Det er en betingelse for at kunne udøve sin valgret, at man er optaget på valglisten. EU-borgere, der er registreret med bopæl i Det Centrale Personregister (CPR), optages automatisk på valglisten, hvis de i øvrigt opfylder betingelserne for valgret. Øvrige EU-borgere med fast bopæl i Danmark optages på valglisten efter ansøgning herom og forbliver optaget, medmindre de fraflytter eller ikke længere opfylder betingelserne for valgret.

EU-borgere er også valgbare til kommunale og regionale valg, hvis de har valgret til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, og 46 dage før valgdagen opfylder valgretsbetingelserne bortset fra aldersbetingelsen.

I medfør af kommunal- og regionalvalgloven er der udstedt bekendtgørelser om optagelse på valglisten af de særlige grupper af EU-borgere, som ikke optages på valglisten automatisk, fordi de ikke er registreret i CPR:

- Bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol
- Bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater m.fl.)

Ovenævnte bekendtgørelser fastsætter bl.a. proceduren for optagelse af de pågældende EU-borgere på valglisten, herunder at ansøgningsskema godkendt af Indenrigs- og Boligministeriet skal anvendes ved ansøgning om optagelse på valglisten.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Det kan ikke udelukkes, at forslaget vil have lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Ifølge Kommissionen indebærer forslaget visse omkostninger for medlemsstaterne og EU's forvaltninger som følge af øget samarbejde, men det forventes at skabe effektivisering hos myndigheder takket være harmoniserede processer. Medlemsstaterne råder desuden allerede over systemer til at opfylde de nye forpligtelser og vil derfor ifølge Kommissionen ikke skulle bære yderligere omkostninger.

Det kan på nuværende tidspunkt ikke vurderes, i hvilket omfang forslaget får økonomiske konsekvenser for den myndighed eller de myndigheder, der skal varetage information af mobile EU-borgere om deres valgrettigheder, for kommunerne i forhold til behandling af mobile EU-borgeres ansøgning om optagelse på valglisten eller for den myndighed, der skal varetage rapporteringen til Kommissionen om mobile EU-borgeres deltagelse ved kommunale valg.

Afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte myndigheders eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

8. Høringer

Forslaget har været sendt i høring til Specialudvalget for relationer mellem EU's institutioner samt til relevante myndigheder og organisationer med frist den 1. februar 2022. Der er modtaget høringssvar fra Kommunernes Landsforening (herefter KL) og Danmarks Statistik (herefter DST).

KL oplyser, at såfremt Indenrigs- og Boligministeriet som myndighed på valgområdet i Danmark oplyser EU-borgere om deres registreringsstatus, datoen for valget, hvor og hvordan de kan stemme og de relevante regler om vælger- og kandidatrettigheder og forpligtelser, herunder forbud og uforeneligheder, ser KL ikke noget til hinder for at oversætte de oplysninger, som kommunerne allerede giver i forbindelse med valg i dag, til et sprog, EU-borgere forstår.

KL ser heller ikke noget til hinder for, at EU-borgernes deltagelse i valg registreres og overvåges, såfremt det er en opgave, der bliver håndteret fra Indenrigs- og Boligministeriets side, og såfremt data er tilgængelige i valgsystemet, så kommunerne ikke pålægges en ekstra opgave.

KL anfører, at såfremt kommunerne pålægges en ny opgave, forventes økonomisk kompensation for denne opgave.

DST oplyser, at DST vil kunne levere statistiske data om mobile EU-borgeres deltagelse som enten vælgere eller kandidater ved kommunale valg. Det muligt at levere statistiske data for registrerede vælgere og kandidater, men det er ikke muligt at opføre, hvilke vælgere der har stemt. Når KOMBITs nye valgsystem er i funktion, forventeligt fra foråret 2025, forventer DST at kunne levere statistiske data, omhandlende hvilke vælgere der har stemt.

9. Generelle forventninger til andre medlemsstaters holdninger

Forslaget forventes at møde støtte fra en bred kreds af medlemsstater. Mange medlemsstater er dog stadig i en proces med at eksaminere forslaget tekniske og juridiske detaljer.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen støtter generelt forslaget om at lette formidling af oplysninger til mobile EU-borgere, således at der tages hånd om de konstaterede udfordringer, som mobile EU-borgere møder ved udøvelsen af deres valgrettigheder.

For regeringen er det vigtigt, at mobile EU-borgere kan udøve deres rettigheder som unionsborgere og stemme og stille op til kommunale og regionale valg i Danmark, og at manglende information om valgrettigheder eller unødige procedurer for optagelse som vælger eller anmeldelse som kandidat ikke hindrer dette.

Regeringen kan være bekymret for omfanget af den information, der efter forslaget skal gives til mobile EU-borgere om deres valgrettigheder, idet erfaringer viser, at vælgerne opfatter denne information som kompleks.

Regeringen er umiddelbart forbeholden over for de standardformularer, der følger af bilag II og III til forslaget, såfremt disse skal erstatte de ansøgningskemaer, der ifølge de danske regler skal anvendes ved ansøgning om optagelse på valglisten og indgivelse af kandidatanmeldelse ved kommunale og regionale valg i Danmark. Baggrunden herfor er bl.a., at de foreslåede standardformularer ikke tager højde for de oplysninger, der er nødvendige ved optagelse på valglisten af den særlige gruppe EU-borgere, der ikke er registreret med bopæl i CPR, eller ved opstilling til danske valg.

Regeringen finder desuden, at forslaget ikke i tilstrækkelig grad tager højde for, at mobile EU-borgere, der er registreret med bopæl i Danmark i CPR, efter de danske regler automatisk optages på valglisten til kommunale og regionale valg i Danmark, såfremt de i øvrigt opfylder betingelserne for valgret.

Regeringen finder, at det bør tilstræbes, at nationale myndigheder ikke tillægges nye uforholdsmæssige administrative eller økonomiske byrder.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.